

ARNHEMSCHE SCOURANT.

ZATURDAG 4 SEPTEMBER.

De prijs deser Courant, die geregeld vijfmaal
sweeks wordt uitgegeven, en wel op Dingsdag,
Woensdag, Donderdag, Zaterdag en Zondag, is
f 5 in de drie maanden.

De prijs der Advertentien is, voor elke vijf
regels, f 1.00, en voor elke regel daarboven 20
centen, behalve 35 centen zegerecht, voor elke
plaatsing.

Nederlandsche beginselen van de zes-
tiende en zeventiende eeuw, en Ne-
derlandsche beginselen van de
negentiende eeuw.

II.

Een der middelen, van welke de partij van het behoud het menigvuldigst misbruik maakt, wanneer zij tegen de constitutionelen ter kruisvaart optrekt, is de gehechtheid, welke het Nederlandsche volk van over lang jegens het huis van Oranje betoond heeft. Wij erkennen het feit; maar juist de grond, waarop die gehechtheid rust, moest haar aan de regering te heilig maken, om die op deze wijze te exploiteren en tot het bereiken van zulke onedele oogmerken te ontwijden. Daarenboven bewijst het hoe weinig takt onze bewindslui hebben. Wanneer iets zoo ontegenzeggelijk waar is, behoeft het niet zoo telken reize herhaald te worden. Men laadt zoo doende den schijn op zich, als wilde men zich zelve begoochelen, en, door zich gestadig hetzelfde voor te praten, zich eene gekunstelde zekerheid verschaffen, waarop men toch, eindelijk, in den grond zijns harten, niet zoo vast durft vertrouwen. Aan den anderen kant geeft men daar door aanleiding aan de tegenpartij, om te onderzoeken, op welke gronden dan toch wel die populariteit van het huis van Oranje gesproten is; waardoor het zich dien invloed heeft weten te verschaffen.

Het is waar. Lang heeft het huis van Oranje in de harten der Nederlandsche burgerij geleefd; het heeft er eene aanblikelijkheid en eene trouw gevonden, als waarop zich geen ander stamhuis van Europa mogt beroemen.

En nog, in weerwil van al wat er in de laatste jaren is voorgevallen, al heeft de bittere ervaring veel van het vorig prestige doen verloren gaan, al is de begoocheling verdwenen, die meende, dat met denzelfden naam ook steeds dezelfde geest zou verbonden zijn, — nog is de oude gehechtheid uit de harten der burgerij niet zoo spoorloos verdwenen, of het huis van Oranje kan nog zijn rijk tot een der schoonste uit de rij der Europeesche monarchiën verheffen, namelijk wanneer de jongere tak van Nassau voor Nederland wil worden, wat de oudere tak steeds voor Nederland geweest is: wan-

neer de erfgenaam met de nalatenschap ook de antecedenten van zijn huis wil aanvaarden, en, voor altijd het onzinnig denkbeeld van eene souvereiniteit *par la grâce de Dieu* latende varen, uit innige overtuiging niets meer wil zijn dan het hoofd eener vrije, zich zelve regerende natie, gekozen uit vrijen wil en eigen beweging om te zijn, wat de schoonste roeping van een vorst is, — leider en voorganger op den weg der maatschappelijke ontwikkeling.

Koning WILLEM II is, zegt men, trotsch op zijnen naam en op zijn geslacht. Hij heeft er regt toe. Het is eene fiere rij helden en staatsmannen, die met WILLEM I zich opent om met WILLEM III (zeker niet den minste), te sluiten. Het is een voorbeeld, eenig in de geschiedenis, dat een aloude vorstengeslacht zich zoo innig met een volk verbond, dat het steeds door het volk werd gehandhaafd en steeds voor de regten van het volk tegen de aanmatigingen eener heerschzuchtige oligarchie streed. Wat was de reden dier diepe, dier innige verknochtheid, waarmede eene dankbare natie zich aan prins WILLEM VAN ORANJE en zijne afstammelingen hechte? Was het, omdat hij gesproten was uit het doorluchtige huis der NASSAU'S? omdat hij kon wijzen op eene reeks van aanzienlijke voorvaderen? Neen; het was niet WILLEM de prins, dien zij in hem vereerden; het was WILLEM de rebel; het was de man, die er zijn hoofd en zijn rang aan waagde, de regten van een verdrukt volk te handhaven. Ook toen waren er, die zeiden, dat men moest wachten en vertrouwen, tot de overtuiging der landskinderen ook de overtuiging des landsvaders wierd; ook toen waren er, die de opheffing der grieven als *gunsten en weldaden* van de Spaansche kroon wilden blijven afwachten; ook toen waren er, die de leer der *coups d'état* en van het souvereiniteits-regt, om te doen, »wat de vorst gelooft voor God en zijn geweten »te kunnen verantwoorden,» verkondigden, — maar het was niet de prins VAN ORANJE, die zulke stellingen predikte.

Met welk regt trok WILLEM I het zwaard tegen zijnen koning uit de schede? Was FILIPS niet de legitime vorst, de wettige opperheer dezor landen? Zonder twijfel. En wilt gij nu weten, op welke gronden de prins VAN ORANJE de regtmatigheid van zijn verzet grondde? Ziehier hoe DE GROOT,

(ook alleen van die mannen, van welke het ras in Nederland schijnt uitgestorven) de *Oopeningh van den prins VAN ORANJE* — zoo als hij het noemt — beschrijft. (1).

»Oranje raedt de staeten:

»Dat se sich tot nogh toe van den »koninklijken naem gedient hadden, zoo »langh er eenighe hoop van vrede was, »maer eyndelijk, aengezien by (PHILIPS) »sigh onversoentlyk toont, als teegen weer- »spannelinghen, en by ervaerenheit on- »dervonden is, dat, hoe sich yemandt »bitterder en wreeder teegen den Neder- »landers hadt gedraeghen, hoe men hem »in hoogher achtbaerheit en denken on- »der de Spanjaerts bloeyen sagh, waer »toe noodigh te dulden, dat de gemeen- »ten langher dwaelen, door de ydele »verbintenis van eenen ouden eedt? want »waer uyt waeren soo yeele beroerten en »oneenigheeden gesproten, dan daer uyt, »dat hunne getrouwigheit tusschen den »vaederlande en den vorst verdeelt en »twyfelachtig hanghen bleef? Maer den »wysen was niet onbekent, dat de mo- »genheden eerst met een algemeene toe- »stemmingh des volcx, door *gunst des »volcx* en om HUNNEN 't wil waeren in- »gesteld; die, gelyk se booven yder bur- »gher in 'tbesonder, soo ook beneden »die in 't algemeen gehouden wierden; »die ook, wen se sich vergreepen en de »sorghe, die se voor den gemeenen wel- »standt schuldigh zijn, tot hunne beson- »dere belanghen quaemen aen te legghen, »moest het oordeel en de wraeke den »volke, dat is, den Staeten, wettelick »vergaedert, bevoelen blijven. Nogh dat »op geen ander recht de meeste rijken »vonden hunne tegenwoordighe heeren »stonden, dan dat de volken, dien het »der dwingelandy of vadsigheit der voo- »righe verdroot, de selve tot anderen »hadden overgebracht. Hoe veel te meer »souden deese redenen moeten gelden »sonder den Nederlanders, wien de ko- »ninghlyken naem onbekent was, en die »hunne gehoorsameheit dermaeten be- »paalden, dat se nimmer tot een plech- »telijken eedt quaemen, al eer se den »vorst hunne vryheeden, hunne handt- »vesten en wetten hadden doen beswee- »ren? Dat het recht der volken mede- »bragt, dat door trouwloosheit des eenen

(1) DE GROOT, *Nederlandsche jaerboeken*. Amsterdam 1681 bladz. 75.

»onderlinghe verbintenis gebrooken
»wierdt.»

Wij bevelen deze woorden aan onze behouds- en bewindsmannen ter overdenking en ter betrachting aan. Het is gelukkig voor prins WILLEM, dat er eene verjaring voor drukpers-delicten bestaat, anders liep hij groot gevaar, onder het bewind van den welkbespraakten jonker van CAMPENS-NIEUWLAND, ten minste in effigie, als een snood pamphlettist en opruijer, over de grenzen te worden gebragt.

De prins VAN ORANJE sprak, zoo als het een vrij man betaamt te spreken. De vorsten zijn *door gunst des volks en om hunnen't wil*. Eilieve, mijnheer DEN TEX, hoe zeydet gij ook weder? »Neen, mijne heeren, de spreuk: *tout pouvoir émane de la nation*, »is niet, kan niet Nederlandsch zijn!» Voor een professor in het staatsrecht is de flater wat erg.

In onze oogen en in die van allen, die aan het levensbeginsel van den Nederlandschen staat getrouw zijn, was prins WILLEM, die het recht der volken boven de legitimiteit der vorsten plaatste, een groot man. Maar volgens de leer van de *claquers* der ministers, van het *Journal de la Haye* en consorten, was hij een *oproerling* en een *revolutionair*.

Buitenlandsche berigten.

ITALIE.

Rome, 25 aug. De bezetting van Ferrara door de Oostenrijkers is de groote zaak, waarmede men zich nog dagelijks bezig houdt. De stemming der partij van den vooruitgang in den kerkelijken staat is zeer oorlogszuchtig. Die van dezelfde partij in de overige Italiaansche staten is het niet minder. Maar er zijn er ook, die het daarvoor houden, dat alles zeer vreedzaam zal afloopen. Men beschouwt de Oostenrijksche regering als te voorzigtig om iets te ondernemen, waardoor de oorlog in Europa zou kunnen ontbranden. Het Weener traktaat zal wel de grondslag zijn, waarop de maatregel, naar haar begrip, gevestigd is, en als er verschil over de uitlegging daarvan mogt ontstaan, zal dit wel onderworpen worden aan de uitspraak der mogendheden, die het onderteekenden. Van de pausselijke zijde zijn voorposten op de wegen van Bologna en Ravenna naar Ferrara uitgezet. Ook de Oostenrijkers hebben ses miglien van Ferrara en voor Comacchio post gevat. Voor de poort Reno, welke naar den kant van Bologna ligt, patroelieren zij twee miglien in den omtrek. Bij Brescello zal, zegt men, eene brug over de Po geslagen worden.

DUITSCHLAND.

Frankfort, 30 aug. Zoo standvastig en mild als de koning van Beijeren was in de betooning zijner vriendschap jegens de jezuiten, zoolang dezen het geluk hadden Zijne Majesteit te behagen, — zoo standvastig en mild is Hoogstdezelve ook in de openbaring zijner genegenheid jegens de Spaansche danseres *Lola Montes*, sedert deze het hart des konings gewonnen heeft. Bij de veelvuldige blijken van gunst, welke zij van Zijne Majesteit mogt ontvangen, is nu ook deze nog gevoegd, dat zij tot gravin is verheven. Den 25sten dezer is, wegens deze gebeurtenis, een feest op het landgoed der jonggeschapen gravin gevierd. Een gezelschap van uitgelezen personen van hoogen rang was aldaar verzameld. Er werden vuurwerken afgestoken en toasten aan Zijne Majesteit den koning gebragt. De hooge gasten bleven tot middernacht bijeen. Het besluit des konings, waarbij *Lola Montes* tot gravin van Landsveld wordt verheven en van den 14den augustus.

— De uitvoer van vee naar Engeland ik thans ook in Duitschland zeer groot, en er worden hooge prijzen voor besteed.

Frankfort, 31 aug. Uit Konstantinopel schrijft men, dat men aldaar een tweede proces *Despans-Cubières* zoude gehad hebben, ware het niet dat de betrokkene partij, op eene echt Turksche manier, zich van den getuige had weten te ontslaan. De ex-minister van marine, namelijk, (*Mehemet-Ali*) had, ondanks zijne diepe verachting voor de christenen en hunne dagbladen, toch het een en ander van de veroordeeling van den heer *Teste* vernomen. Zich zijn voorgaand leven herinnerende, ontwaarde hij, dat hij verscheidene bagatellen van 100,000 franken op zijn geweten had, welke hij niet al te wel verantwoord kon. Hij liet dus eenen Armenischen Seraf ontbieden, die in die bagatellen zeer naauw betrokken geweest was, sprak met hem over den regen en het mooie weer — maar deed hem de eer aan, eene pijp met hem te rooken en een kop koffij met hem te drinken. De Armenische geldschieder herkende echter weldra aan de omwenteling, die er in zijne ingewanden plaats had, wat zijn gastheer eigenlijk voor had. Hij bekortte dus zijn bezoek zoo veel mogelijk en snelde naar huis om daar tegengif in te nemen. Het was echter reeds te laat; toen hij te huis kwam stierf hij.

PRUISSEN.

Breslau, 29 aug. Heden morgen werd de doodstraf aan den 59jarige giftmengster, *M. E. J. Dastig*, door middel van den bijl, voltrokken. De veroordeelde werd ten 5 ure uit de gevangenis naar de gerechtsplaats gebragt, zonder, gedurende dien langen togt, hare vaste houding en de koelbloedigheid te verliezen, die in hare onveranderde gelaatstrekken stond uitgedrukt. Zonder dat zij, zoo het scheen, de hulp van twee scherpregeters knechts schoen te behoeven, beklom de bejaarde vrouw den trap van het schavot, ontkleedde zich zelve, zonder te wankelen en maakte eigenhandig den rok met een strik om het lijf vast. Een oogomblik later had zij opgehouden te leven.

Keulen, 1 sept. De *Köllnische Zeitung* behelst een betoog, dat Engeland geen voornemen heeft om in de zaken van Italië tusschen beide te komen, maar dit liever aan Frankrijk wil overlaten, hetwelk zich steeds als de handhaver van Europa's evenwigt onder die hemelstreek heeft voorgedaan. De Engelsche ministeriële bladen zetten derhalve Frankrijk aan. Doch het Fransche *Journal des Débats*, hoezeer Frankrijks roeping niet ontkennende, doet opmerken, dat de pausselijke regering eene verkeerde rigting aan de zaak gegeven heeft, door hare protesten tegen Oostenrijk, in plaats van zich te wenden tot de mogendheden, welke het geschil zouden behooren op te vatten; terwijl het *Journal* wijders te verstaan geeft, dat de heethoofden in Italië ze wel eens verder zouden kunnen bederven, door die zaak tot het uiterste te drijven.

ENGLAND.

Londen, 1 sept. Laatstleden donderdag voormiddag is een Nederlandsch eskader, onder bevel van prins Hendrik, jongsten zoon van den koning der Nederlanden, te Leith aangekomen. Z. K. H. werd ontvangen door den majoor-generaal *Riddel* benevens zijnen staf, kolonel *Eden* en sir *William Bain*. Morgen zal de prins, naar men verneemt, het kasteel te Edimburg bezoeken.

FRANKRIJK.

Parijs, 30 aug. De Kamer der Pairs, in gerechts-hof vereenigd, heeft, bij ordonnantie, in de zaak van wijlen den hertog *de Choiseul Praslin*, beslist. De ordonnantie houdt in, dat, naar aanleiding van het overlijden van dezen aangeklaagde, tegen welken een sterk vermoeden was gerezen van schuldig te zijn aan den moord van zijne echtgenoot, en naar luid van artikel 2 van het Wetboek van Strafvordering, de verdere vervolging in regten tegen denzelfden is vervallen; — dat het hof zich niet verplicht acht, om de regterlijke vervolging, welke ter zake van vermoedelijke medeplichtigheid, tegen mejuffrouw *de Luzy-Desportes* is begonnen voort te zetten, en haar, met in-stand-houding der ten haren aanzien uitgevaardigde bevelen, verzendt naar den beroegden regter.

De koning heeft den heer *d'Athalin* gelast, in persoon den maarschalk *Sebastiani* zijn leedwezen te gaan betuigen, wegens de rampen, welke zijn huis dezer dagen hebben getroffen.

De politie heeft niet willen veroorlooven, dat men beeltenissen van den hertog van *Praslin* in 't open-

baar soude roodven'en, of liederen (zoogenaamde *complaintes*) betreffende het gebeurde, zingen.

De tijding, dat de graaf *de Montesquieu* zich om 't leven heeft gebragt, wordt bevestigd. Het gerucht daarentegen, als of een zeer voornaam persoon verdacht zoude zijn van een aanslag tot moord, schijnt gelukkig ongegrond te wezen.

— Eenige bladen deelen de volgende berigten mede:

De politieke crisis van Italië wordt dagelijks grooter. De geestkracht van den paus is boven allen loft verheven. Hij heeft te Forli een observatie-korps geplaatst van 15,000 man geregelde troepen, dat voortdurend door talrijke vrijwilligers wordt versterkt. Alles doet echter hopen dat de Oostenrijkers weldra weder in de citadel van Ferrara zullen terugtrekken, alhoewel het gouvernement van Weenen denzelfden generaal, die Gallicië verwoest heeft, naar Italië heeft gezonden.

Piemont staat bepaaldelijk uit zijne sluimering op't men zegt, dat het tegen het bezetten van Ferrara geprotesteerd heeft; de minister *de la Margarita* schijnt in ongenade gevallen te zijn; zijn onslag zal het beste bewijs van genegenheid zijn, dat koning *Karel Albert* aan zijn volk kan geven.

Parijs, 31 aug. De *Patrie* zegt, dat gisteren op het kasteel van Saint-Cloud een ministerraad gehouden is, voorgezeten door den koning. De minister van buitenlandsche zaken was van Val-de-Richer gekomen, om denzelfden bij te wonen, en de minister van openbaar onderwijs was van Vichy gekomen. Alle ministers, met uitzondering van den heer *Cunin-Gridaine*, waren tegenwoordig. Men verzekert, dat er in dien raad belangrijke besluiten genomen zijn. Reeds gisteren avond zijn attachés bij het gezantschap van buitenlandsche zaken naar Madrid, Rome, Napels en Londen vertrokken.

— Men verzekert, dat een aanzienlijk overheids-persoon het stellig voornemen heeft te kennen gegeven, om, ingeval er aan de aanklagt van den heer *Wanery* geen gevolg gegeven wordt, aan het koninklijk hof, waarvan hij lid is, voor te stellen, deze zaak bij hetzelfde aanhangig te maken.

— Het appel van den heer *Parmentier* van het vonnis, waarbij zijn eisch tegen de heeren *Despans-Cubières, Renaud, Mellet, van Gobbelschroy, Benry* en *Pinto de Aranzo*, tot storting van twee milioenen voor aandeelen in de mijnen van Goubeaux, is afgewezen, is op de rol der eerste kamer van het hof ingeschreven, en de wederzijdsche conclusiën zijn genomen.

— Men leest in den *National*:

Het schijnt, dat voortaan iedere dag aan de oergernis zijne schatting brengt. Er hebben heden geruchten rondgelopen, die vrij wat geloof vonden; het moet weder twee feiten betreffen van zeer ernstigen aard, welke worden toegeschreven aan twee mannen, wier rang en staatkundige betrekking wel bekend zijn.

Die feiten zijn zoo verbreid geworden, dat men het ongetwijfeld noodig zal achten, deswege eenige ophelderingen te geven. Wat ons betreft, het stuit ons, al de bijzonderheden op te sommen, die ons zijn medegedeeld; ook zijn die bijzonderheden niet noodig om te weeg te brengen, dat men zich haaste, zelfs de verdenking van soortgelijke beschuldigingen, wauncer het zulke hooggeplaatste personen betreft, te doen verdwijnen.

BELGIE.

Brussel, 1 sept. De heer *Rogier* houdt zich onledig met de reorganisatie van het ministerie van binnenlandsche zaken. Er is voornamelijk sprake van, om het getal der geëmployeerden, die buitengewoon vermenigvuldigd zijn, te verminderen. Dezelve zijn tegenwoordig talrijker dan toen publieke werken, mijnen, eeredienst, openbare veiligheid, enz. mede aan dit departement verbonden waren.

— De heer *Frère Orban*, minister van openbare werken, is te Luik, en de heer *d'Haussy* te Charleroi, met algemeene stemmen benoemd tot kandidaten van de associatie der liberale vereeniging voor de verkiezing van den 6den september.

— Bij de aanstaande septemberfeesten, welke schitterend zijn zullen, heeft het departement van oorlog plan, groote militaire evolutiën te doen uitvoeren. Al de troepen van het kamp, ten getale van 8 of 9000 man, zouden een aanval doen op Brussel, terwijl een ander kamp, in de stad vereenigd, be-

last zoude zijn, die stad te verdedigen. Het legerkorps van den generaal *Olivier* zoude 3 nachten, van Beverloo komende, bivouakkeren. Onderweg zoude het aanvallen doen op de plaatsen, die het opweg ontmoette, en die door ten dien einde uit onderscheidene garnizoenen bijeengetrokken troepen verdedigd zullen worden. De manoeuvres zouden met eene groote legerschouwing eindigen, waarbij de koning, de Belgische prinses, en vele aanzienlijke vreemdelingen tegenwoordig zouden zijn.

Binnenlandsche berigten.

Amsterdam, 2 sept. In de vergadering van den raad dezer stad zijn op gisteren verkozen:

Tot hoogleeraar in de wis- en natuurkunde, de heer *C. J. Matthes*, thans hoogleeraar aan het athenaeum te Deventer; tot hoogleeraar in de scheikunde en pharmacie, de heer *E. H. Baumhauer*, thans hoogleeraar aan het athenaeum te Maastricht; tot stads-doctor, de heer *G. A. Kouwenhoven*, med doctor alhier, en zulks in plaats van den heer *N. D. Sybrandi*, aan wien, op zijn verzoek, een eervol ontslag als stads-doctor is verleend; tot lid van de commissie van toezigt over den *Hortus Botanicus* in plaats van jhr. mr. *Six van Hillegom*, de heer *mr. J. Commelin, Jr.*

's *Gravenhage, 31 aug.* Naar men verzekert, is de instructie in de zaak van *G. P. Verploegh* zoo goed als afgelopen. Het onderzoek moet het onwederlegbaarste bewijs opgeleverd hebben, dat niet één ambenaar met hem in eenige betrekking heeft gestaan, en dat niet één enkele bediening verkregen is geworden door een der personen, die bij hem tot dat einde gelden hadden gestort.

Men verzekert, dat de heer *A. van Bevervoorde*, redacteur van de *Asmodée* en de *Burger*, tegen het najaar, in navolging van den heer *Lavergne* te Amsterdam, alhier een klein Fransch tooneel-geselschap, onder de benaming *Théâtre des Variétés*, zal oprichten, met hetwelk hij ook te Leiden en te Rotterdam voorstellingen zal geven. Dit plan vindt veel toejuiching.

Rotterdam, 2 sept. Naar wij van goederhand vernemen, zou het gouvernement hebben afgezien van het plan, om het product van de tin-mijnen, gedurende den tijd van 9 à 10 jaren, in eens te verkopen.

Zwolle, 1 sept. De in de maart en april dezes jaars door de Nederlandsche handelsmaatschappij genomen maatregelen, ter voorkoming van eenen stilstand van werk in Twente, zullen met het einde dezer maand afloopen. Er zijn alsdan vervaardigd twee millioenen ellen 5/4 en 6/4 calicots, en vier millioenen ellen, geschikt voor inlandsch debiet. (O.)

Zutphen, 2 sept. Op den 28sten der vorige maand heeft de afdeeling *Zutphen* van de *Geldersche Maatschappij van Landbouw* te Gassel eene vergadering gehouden, die in de eerste plaats gewijd was aan het behartigen der belangen van den stand der daghuurders. Vlaggen, uit den dorpsstoren en het lokaal der samenkomst uitgestoken, kondigden aan, dat hier een klein volksfeest plaats had, hetwelk des te beter gelukte, omdat het gemeentebestuur door eene milde geldelijke bijdrage de Afdeeling ondersteunde en een grondeigenaar gereedelijk het terrein en een gedeelte dennebosch ten beste gaf voor het houden der uitgeschreven wedstrijden. Deze bestonden in het delven eener sloot, het omzetten zonder valstrik, het omzetten met het bovenhouden van den zwarten grond, het kielspitten, het plaggen-maaijen en het binden van kribbenbosschen met een gelijktijdig dunnen en snoeijen van een dennebosch, — waarbij zestien daghuurders mededongen naar de prijzen van f 3 en belooningen van f 1, voor elk dezer werkzaamheden uitgelooft. Een zevental vlasbraaksters stredden luidrochtig en met niet weinig ijver om eene fraaie muts en eenige halsdoeken, terwijl, eindelijk, de aanbieder van het zwaarste vierel-mudde zelfgeleede rogge, met een graanschaaltje werd vereerd.

Ten blijke hoe voortreffelijk de roggeoogst van dit jaar is uitgevallen, zij hier aangeleekend, dat de zwaarste rogge 131 Amst. @ (77.6 Ned. @ het Ned. mud) en de ligste 125½ Amst. @ (74.24 Ned. @ het Ned. mud) woog.

Na den afloop der wedstrijden hield de vergadering zich bezig met huishoudelijke zaken; met het aanhooren van mededeelingen betreffende onder de afdeeling geleede *himalaya garst*; *emerkoorn* onder den naam

van rijst verbouwd; en *vroege maïs*, welke plant de soort schijnt te zijn, die, hier te lande, het bestendig wél-slagen van dit gewas belooft: en eindelijk met een voorstel, betreffende het opmaken eener beredeneerde lijst van alle wetelijke bepalingen, die onzen landbouw schaden, waarvan de bewerking met eenparige stemmen aan een in die zaken zeer bedreven lid werd opgedragen. Een eenvoudig maal, waarbij praktische landbouwers, vermogende grondeigenaren en bloote voorstanders van den landbouw, in bonte mengeling en gulle vrolijkheid, aanzaten, besloot dezen aangenamen dag. In de maand september hoopt de afdeeling te Lochem eenen wedstrijd van ploegers te houden. Ditzelfde zal de afdeeling de *Heerlijkheden*, den 24sten september, te Neede pogen te doen.

Maastricht, 31 aug. Heden werd alhier door de *maréchaussée* gevangelijk binnengebragt *J. J. Bottier*, welke gisteren te Sittard, op heeterdaad, op zakkerollerij was betrapt, en wel in de kerk, op het oogenblik, dat de geestelijke, die aan het hoofd ging der processie, welke ter eere van de *H. Rosa* gehouden werd, het Hoogwaardige omhoog hield; de dief maakte van het oogenblik gebruik, toen de geloovigen nederknielden, en hunne handen op de borst kruisten. Sedert jaren geschiedde er op dien dag veel zakkerollerij, zonder dat men ooit den schuldige had kunnen meester worden.

Maastricht, 1 sept. Het *Journal du Limbourg* antwoordt heden op het vermoeden van de *Asmodée*, dat het verkocht zou zijn of zich aan de ultra-montaansche afgevaardigden zoude aangesloten hebben, alsmede op de aanmerking van de *Arnhemsche Courant*, dat het tegenwoordig onderrigt uit den Haag soude ontvangen. Het *Journal* zegt, dat het, in welke omstandigheden het ook moge geraken, steeds zijne onafhankelijkheid zal weten te bewaren, en dat 's volks zaak altijd de zijne zal blijven; maar dat het niet ontveinzen wil, dat het meer dan ooit een *katholiek blad* zal wezen, om de onverdraagzaamheid te bestrijden, welke zich bij het Hollandsche protestantismus geopenbaard heeft.

Arnhem, 2 sept. Heden stond voor het provinciaal geregts-hof alhier teregt *Johannes Antonius Mensink*, tapper, wonende te Groenlo, beschuldigd van, op den 19den april jl. voor de arrondissements-regtbank te Zutphen, in zake *Jan ter Linde*, aangeklaagd van lasterlijke denuntiatio en laster, een valsch getuigenis te hebben afgelegd ten voordeele van den beklagde.

Uit de akte van beschuldiging bleek hoofdzakelijk: dat *Mensink* te Zutphen onder eede had verklaard, dat *Jan ter Linde*, ook wel *Potten-Jan* genaamd, sedert vele jaren bij hem bekend is en in zijne herberg pleeg te komen;

dat deze *ter Linde* daar meestal alleen, doch somtijds ook met *Maria Wiegerink*, geweest is, en dat zij er het laatste te zamen geweest zijn acht dagen voor lichtmis van 1846;

dat op zondag, voor dien, waarop aan *Maria Wiegerink* in de Epsweide de verwonding is toegebracht, *ter Linde* wederom alleen in zijne herberg is gekomen en wel des namiddags omstreeks drie uur; dat deze toen eene flesch met jenever door hem heeft doen aanvullen, en, vermits de hoeveelheid, die *ter Linde* tot dat einde besteld had, niet geheel en al in het fleschje kon, de rest door denzelfden is opgedronken;

dat *ter Linde* aan hem heeft gezegd, dat hij die jenever mede wilde nemen naar het huis van *Maria Wiegerink*, waar hij op koffij met beschuit was genoodigd; dat hij toen is vertrokken;

dat *ter Linde*, echter, op zondag daaraanvolgende, zijnde 26 juli 1846, den dag, waarop de aanslag tegen *Maria Wiegerink* is gepleegd, omstreeks kwartier voor twee uren weder in zijne herberg is gekomen, en, na twee borrels te hebben gedronken, die hij met eenen schelling betaalde, waarvan hij hem eenig geld terug gaf, omstreeks kwartier over twee of half drie uur is vertrokken;

dat hij hem toen nog heeft gevraagd, waarom hij zoo grooten haast had, er bijvoegende: »indien gij »*Marijken* bij u hadt, zoudt gij zulk een haast niet »maken,» waarop *ter Linde* antwoordde: »zij mag »verrekken; binnen anderhalf uur zult gij iets van »mij hooren, dat gij nog nooit gehoord hebt.»

dat evenwel deze verklaring, waarbij *Mensink* steeds is blijven volharden, door niets bevestigd

wordt, maar ten eenenmale strjfdig is met alles wat van elders bewezen is;

dat toch *Maria Wiegerink* en al hare huisgenooten ten stelligste verklaren, dat zij *ter Linde* niet voor den 4den december 1846 heeft gekend;

dat de bedienden van *Mensink* opgeven, den 26sten juli 1846 *ter Linde* niet in de tapperij van *Mensink* gezien te hebben;

en dat *ter Linde* zelf en onderscheidene getuigen, te Haaksbergen wonende, ten stelligste, met opgave der redenen van wetenschap, verklaren, dat *ter Linde* dien dag te Haaksbergen is geweest, stellig des middags ten vier ure, en dus onmogelijk ten twee ure te Groenlo kan geweest zijn.

Het openbaar ministerie had vijfden getuigen gedagvaard, die in derzelve verklaringen hunne vroegere opgaven bleven volhouden.

Het verhoor dezer getuigen leverde weinig belangrijks op, alleen dat van *Jan ter Linde* maakte eene uitsondering.

Na het onwaarachtige van zijne vroegere opgaven, zoo omtrent zijne bekendheid met *Maria Wiegerink* als omtrent de poging tot moord, op haar gepleegd, erkend te hebben, gaf hij op, dat hij tot dezen lungen verleid was door *Elsinghorst*, *Tersteeg* en *Eisink*, die hem groote beloften hadden gedaan;

dat hij, bevreesd geworden voor de gevolgen, aan den kapellaan *Warninck* had te kennen gegeven, dat hij gelogen had; dat deze bij hem had aangedrongen, om vol te houden;

dat hij daarop in de pastorij is geroepen, waar hij den advocaat van *C. Gephens*, *mr. B. Reigers*, vond, met wien hij alleen in eene kamer bleef, gedurende eenen geruimen tijd;

dat deze hem heeft aangeraden, zich te blijven opgeven als de dader van den aanslag op *Maria Wiegerink*; dat hij hem gerust heeft gesteld voor de gevolgen; dat hij, toen hij hem weder overgehaald had, alle mogelijke inlichtingen over de zaak van *Gephens* heeft gegeven: dat hij hem bepaald heeft gezegd, dat de plaats, waar de ontucht bedreven was, negen passen ver in het bosch was en dat *Maria Wiegerink* eene moedervlak aan haar lichaam had, enz.

dat na deze inlichtingen nieuwe verzekeringen, dat er geen gevaar voor hem was, zijn gevolgd.

Deze verklaring van *ter Linde* is, op last van den voorzitter, door den griffier op het notulen-blad aangeeteekend.

Na afloop van het getuigen-verhoor ontwikkelde de procureur-generaal, *mr. W. Staats Evers*, in eene uitvoerige rede, al de kuiperijen en listige manoeuvres, die er gebezigd zijn om aan de onschuld van *Christiaan Gephens* te doen gelooven. Hij toonde aan, dat ook dit geding daarvan een gevolg is.

Hij trad daarna in een onderzoek, of hier werkelijk een strafbaar valsch getuigenis was afgelegd; beantwoordde dit bevestigend en requireerde mitsdien de schuldig-verklaring en de toepassing der strafwet, dat de beschuldigde soude veroordeeld worden tot te-pronk-stelling en eene tuchthuisstraf van 5 tot 10 jaren.

Mr. W. H. Dullert, als raadsman aan den beschuldigde toegevoegd, heeft daarna het betoog trachten te leveren, dat hier aan geene strafbare daad te denken viel, vooral niet, omdat:

1o. In de zaak van de lasterlijke denuntiatio de verklaring van *Mensink* in strijd is met die van *ter Linde*; dat, zoo er al overeenstemming gevonden mogt worden, deze verklaring slechts tot neven-omstandigheden betrekking heeft; en

2o. in de zaak van laster: dat het getuigenis van geenen invloed heeft kunnen zijn, omdat in zake van laster het niet geoorloofd is door getuigen het bewijs van de waarheid of onwaarheid der ten laste gelegde daadzaken te leveren, en de regter deze altijd (tenzij het legaal bewijs daar is) voor leugenachtig moet houden;

dat er dus geene mogelijkheid bestond om nadeel toe te brengen, en dat, in ieder geval, het getuigenis in geen verband tot de beschuldiging van laster stond.

Op deze gronden concludeerde hij tot ontslag van alle rechtsvervolging.

Na re- en dupliek heeft het hof de uitspraak bepaald op den 9den september aanstaande, des voormiddags ten tien ure.

† *Arnhem, 3 sept.* »De voorstellingen van het ko-

ninklijk Zuid-Hollandsche tooneelgezelschap, onder directie van den heer *A. Peters*, alhier gegeven, zijn door een talrijk publiek bezocht geworden, dat ruimschoots blijken van sympathie voor dat verdienstelijk gezelschap heeft gegeven. Die voorstellingen zullen morgen avond een einde nemen met: *Don Cesar de Bazan*, een tooneelspel, dat te 's Gravenhage met zeer veel bijval en dikwijls is herhaald, waarom men dan ook niet mag twifelen of zij zal met een groot en uitgelezen publiek worden bezocht: het is toch in dit stuk, dat het veelzijdig talent van den heer *A. Peters* op het schoonst moet uitkomen."

Mengelwerk.

De Oostindische wetboeken.

Wij hebben onzen lezers een belangrijk en aange naam berigt mede te deelen. Het is aan de heeren *ROMAN EN ZONN* te Zalt-Bommel gelukt, het grootte geheim van den heer *BAUD* meester te worden, en niet alleen de Indische staatsbladen van 1816-1845, maar zelfs de wetboeken, die met 1 januari aanstaande in Oostindië zullen worden ingevoerd, door den druk algemeen te maken.

De ontvangst van beide deze werken was voor ons eene verrassing, zooveel te aangenaam, omdat wij (en, zoover wij weten, ieder ander) er volstrekt niet op voorbereid waren; — de heeren *ROMAN* hebben dan ook hun geheim zorgvuldig bewaard; maar zij hadden gelijk, zij, kooplieden, geene regeerders, zij, voor wie de uitgave dier wetten niet is de vervulling van eenen plicht, maar eene handels-onderneming, voor welke het welslagen juist afhangt van geheimhouding; zij, die zich moesten wapenen tegen de mededinging van anderen, vooral tegen die der regering, welke het nu aan zich zelve te wijten zal hebben, en aan hare slaperigheid, indien zij met hare officiële uitgave, wanneer zij van plan is die te geven, achter het net vischt; want niemand zal die nu meer noodig hebben, en niemand zal ze dus kopen.

Het is zonderling, hoe ongelukkig de regering is met hare geheimen, en hoe men haar die één voor één weet wat afhandig te maken.

Wil de heer *VAN RANDWIJCK* zijne wet dertoevallige kinderen in stilte binnen-smokkelen, en zorgvuldig voor het oog der menschen bewaren, — dan komt de heer *NIJCH* uit Rotterdam en plaatst dit kind der duisternis ter lezing voor elk en een iegelijk in zijne *Nieuwe Rotterdamsche Courant*.

Zegt de heer *BAUD* aan de Staten-Generaal, dat zijn wetboek een groot geheim is, dat zij den inhoud daarvan alleen zullen leeren kennen uit de Indische staatsbladen, — dan komen de heeren *ROMAN EN ZONN* uit Zalt-Bommel, en maken het geheim wereldkundig, vóórdat er nog een enkel nummer van het staatsblad, waarnaar de minister verwees, te verkrijgen is.

Welke de middelen geweest zijn, door de heeren *ROMAN* in het werk gesteld, om in het bezit te geraken van de tekst der wetten, dit is ons even onbekend als onbegrijpelijk; het schijnt, dan men in Indië minder geheimzinnig is dan bij ons. Maar het is ons onverschillig, dit is zeker, dat de heeren *ROMAN* op nieuw een blijk hebben gegeven van buitengemeenen ijver en van eenen echt mercantilen geest; en dat zij alle redenen hebben, om zich over den uitslag hunner stoute pogingen geluk te wenschen, gelijk het publiek hun dank verschuldigd is voor hunne nuttige onderneming.

Al begrijpt de minister van koloniën het niet, het is daarom niet minder waar, dat de kennis der wetgeving, die onze Overzeesche bezittingen beheerscht, voor ons Nederlanders volstrekt noodig is; en dat het meer is dan loutere nieuwsgierigheid, meer zelfs dan loutere wetenschappelijke behoefte, indien wij verlangen bekend te worden met de wetgeving van een land, dat een gedeelte van het onze is, dat met ons door één vorst geregeerd wordt, waarmee wij in de naauwste en inuigste maatschappelijke en handelsbetrekkingen staan, van welks overvloed wij leven, en onze kostbare huishouding van staat onderhouden moeten, waar onze landgenooten, onze vaders en broeders, onze vrienden bij honderden en bij duizenden wonen.

En indien dan de onbegrijpelijke halsstarigheid van een autocratisch bestuur ons opzettelijk ieder middel onthoudt, om ons die kennis te verschaffen, zullen wij dan niet gaarne onze hulde en dank brengen voor den rusteloozen ijver van den Bommelschen uitgever, die alle hinderpalen heeft weten te overwinnen, om den

sluier van dit ondragelijk geheim te verscheuren? om ons de staatsbladen te bezorgen, die hier nimmer te voren verkrijgbaar geweest zijn? om ons de wetboeken te lezen te geven, die, dank zij der geheimzinnigheid van het bestuur, nog niemand heeft kunnen te zien krijgen. (*W. van 't R.*)

Advertentiën.

Heden overleed, na een langdurig en smartelijk lijden, mijn teedergeliefde Echtgenoot, de Heer *JACOB VOLKERS*, in den ouderdom van ruim 56 jaren; diep betreurd door mij en verdere betrekkingen.

De Wed. *J. VOLKERS*,
Geb. *WALTER*.

ARNHEM, den 31sten Augustus 1847.

Mr. *N. G. FRANCKEN*, Notaris te *Elst*, zal, namens den eigenaar *J. SANDERS*, op Woensdag den 13den October 1847, bij inzet, en den 27sten dier maand bij toelag, beide des voormiddags ten elf ure, ten huize van *J. F. ERDKAMP* aldaar, in het openbaar verkoopen:

Den wélbeklanten *WIND-KOORNMOLEN* van voornoemd Dorp *Elst*, welk, met deszelfs buurtschap, eene bevolking heeft van ruim 2600 zielen, met wél-ingerigt *WOONHUIS* en *BAKKERIJ*; voorts *ROSMOLEN* en twee *SCHUREN*, *TUIN*, *BOOMGAARD* en *TABAKSLAND*; zamen groot 57 Roeden en 80 Ellen; — zijnde inmiddels, gedurende de maand September, *UIT DE HAND TE KOOP*. Te bevragen bij voornoemden Notaris en bij den Eigenaar. — *Brieven franco*.

UIT DE HAND TE KOOP:

Eene *HUIZINGE*, waarin met het beste succes een *LOGEMENT* wordt gehouden, bevattende zes *BENEDEN-* en drie *BOVENKAMERS*, meest alle geplafonneerd en van *STOOKPLAATSEN* voorzien, *KEUKEN*, annex *KOETSHUIS*, *DEEL*, *PAARDENSTAL*, *TUIN*, *BOUW-* en *WEIDELAND*, alles bij elkander gelegen in een der volksrijkste Dorpen van *Gelderland*, onmiddellijk aan een *Straatweg*, een en ander ook zeer geschikt voor een particulier *HUIS* of *BUITENTJE*.

Nadere informatiën zijn, met *Vrachtvrije Brieven*, te bekomen, ten Kantore van den Notaris *VAN ITTERSUM*, te *Brummen*.

† † † Diegenen, welke wenschen te worden toegelaten tot de *LESSEN*, die den 15den September aanstaande aan het *STEDELIJK GYMNASIUM* te *Zutphen* eenen aanvang zullen nemen, worden verzocht zich vóór den 13den dier maand bij den Ondergeteekende aan te melden, dewijl op dien dag het *Examen* voor de *novitii* zal plaats hebben.

De Rector van het Stedelijk Gymnasium te *Zutphen*.

H. J. MATTHES, J.C.Z.

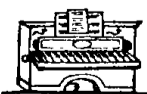
Zutphen, 31 Augustus 1847.

† † † Bij akte, den 23sten Augustus 1847, ten overstaan van den te *Lunteren* gevestigden Notaris *VAN DEN HAM*, en getuigen, te *Renkum* gepasseerd, behoorlijk geregistreerd, is tusschen de Heeren *JOHANNES PIETER PRINS*, Houtkooper, wonende te *Renkum*, en *ABRAHAM POOK VAN BAGGEN*, zonder beroep, wonende te *Ede*, aangegaan eene *VENNOOTSCHAP* tot het *DRIJVEN* van *HANDEL* in *TIMMERHOUT* en andere *HOUTWAREN* te *Ede*, voor eenen onbepaalden tijd, aanvang nemende den 1sten September 1847, onder de firma van *PRINS EN VAN BAGGEN*, welke firma door beide de Vennoten zal mogen gebruikt worden, uitgezonderd tot het inkoop en bestellen der Houtwaren, het ter leen opnemen of geven van *Gelden*, het aaneverkoopen van *Vaste Goederen*, waartoe hunne gezamenlijke medewerking en hunne eigene handtekening vereischt wordt.

Apotheek.

Een geëxamineerd *APOTHEKER*, van de Gereformeerde Godsdienst, sedert ruim 9 jaren in verschillende Apotheken werkzaam, zag zich gaarne tegen 1 Februarij eerstkomende, liefst in *Gelderland*, als *PROVISOR* bij eene Weduwe of bij een bejaarden Apotheker geplaatst, bij voorkeur daár, waar vooruitzicht voor hem bestaat, met den tijd aandeel in die zaak te kunnen krijgen of dezelve te kunnen overnemen.

Adres, onder de letter *A*, bij de Boekhandelaars *M. SCHOONEVELD & ZONN*, te *Amsterdam*.

Bij *W. SEIB*, Expeditie, op de Groote Markt te *Arnhem*, zijn weder nieuwe *PIANINO'S* ontvangen, die in sierlijkheid en deugdzaamheid allen de zich thans in *Arnhem* bevindende overtreffen. Hij noodigt mitsdien de Dames en Kunstminnaren uit, dezelve bij hem te komen bezichtigen.

† † † **BUITENGEWONE GENEZING van iemand**
† † † die gedurende 6 achtereenvolgende jaren ziek geweest was. — Mr. *BENJAMIN HAWKING*, geëmplojeerde bij de ijzerwerken en wel bekend in de *Kroon* en het *Kussen* (herbergen), te *Wednesbury* in *Staffordshire*, was — om zijne eigene woorden te gebruiken — »een ellendig, ziek schepsel geweest, die meer dan iemand wist wat hij aan steken en pijnen in al zijne leden en gewrichten leed, als ook aan eene ziekte in lever en maag, en ter naauwernood krachten had om zich over eind te houden." Hier hebben *HOLLOWAY'S* Pillen en Zalf weder wonderen verricht, genezend iemand, die aan de meest zamengestelde ziekte lij dende was.

Zijn, op *franco-aanvraag*, à contant te bekomen bij de Heeren *F. ROMEIJN, Fz.*, Depôthouder te *Arnhem*; den Heer *D. WILMERINK*, te *Doetborgh*, of aan het Hoofddepôt bij den Heer *J. VAN SANTEN KOLFF*, te *Rotterdam*, alsmede te *Londen*, Strand 244, *HOLLOWAY'S* Etablissement.

Stads Schouwburg te Arnhem.

Koninklijke Zuid-Hollandsche Tooneelstukken, onder Directie van den Heer

A. PETERS.

Op Zaterdag den 4den September 1847:

DON CESAR DE BAZAN,

Tooneelspel in 5 bedrijven, naar het Fransch, door *F. v. d. O.*

Nooit alhier vertoond; maar te 's Hage en elders bij herhaling opgevoerd.

GEVOLGD DOOR:

ZIJ MOET VAN 'T TOONEEL AF,

OF

DE ZEGEPRAAL DER TOONEELSPEELKUNST.

Blijspel, in één bedrijf, naar het Hoogduitsch, van *GROSSE*.

Waarin Mw. *VAN OLLEFEN DA SILVA* zes onderscheidene karakters zal vervullen.

Aanvang ten zeven ure.

Heeren Geabonneerden kunnen des morgens van negen tot tien ure over hunne plaatsen beschikken.

Rijn-Stoomboot-vaart.

KEULSCHE-MAATSCHAPPIJ.

DAGELIJKSCHE DIENST

Van *Arnhem* direct naar *Keulen*, *Mainz*, *Mannheim*, *Straatsburg* en tusschen gelegene plaatsen.

Vertrek van *Arnhem*, des morgens ten 6 ure, (precies) om nog denzelfden avond te *Keulen* aan te komen.

Deze dienst sluit zich te *Duisburg* aan den *Köln-Mindener-Spoorweg* en biedt alzoo eene zekere gelegenheid, om tegen 8 uur 30 minuten des avonds te *Keulen* aan te komen, en met de om 9½ uur van daar vertrekkende Boot dezer Maatschappij naar *Coblenz*, *Mainz*, *Mannheim* en *Straatsburg* verder te kunnen reizen, wordende naar al deze plaatsen directe en Personaal-Kaarten afgegeven, welke grootte voordeelen aanbieden.

Aankomst te *Arnhem* des avonds omstreeks zes ure, in correspondentie met den laatsten *Spoor* rein naar *Amsterdam* en *Diligences* naar *Nijmegen* en *Zutphen*.

Door deze gelegenheid is het mogelijk goederen van *Amsterdam* naar *Keulen* in twee, naar *Mainz* en *Frankfort* in drie, naar *Mannheim*, in drie en een halven, en naar *Straatsburg* in vier en een halven dag te verzenden.

Nadere inlichtingen, zoo ook het *Tarief* van de vrachten, in eens van *Amsterdam* tot *Straatsburg* en alle tusschen gelegene plaatsen, zijn te bekomen bij den ondergeteekende te *Arnhem*, de Factorij der Nederlandsche Rijn-Spoorweg te *Amsterdam* en door geheel het Rijk, aan de Kantoren van de Algemeene Expeditie-Maatschappij (*JONKER*) *Arnhem*, Junij 1847.

H. BUDDE, G.J.Z.

* * Bij *G. T. N. SURINGAR*, te *Leeuwarden*, is van de pers gekomen en algemeen verkrijgbaar gesteld:

DE VERPLIGTING DER DIAKENEN

bij de Gemeenten der Nederlandsche Hervormde Kerk, uit een Kerkelijk oogpunt beschouwd, door *J. H. REDDINGUIS*, Theol. Dr. en Predikant te *Franeker* (Schrijver van de: *Leidraad voor Armbesturen*, inzonderheid voor *Diakenen*, tot aanwijzing van het gebruik der *Wetten* en *Besturen*, betrekkelijk het *Armwezen*.) Prijs 40 cents.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 3 Sept. 3 El 2 Palm 5 Duim; gew. 3 D. gev. O D.

Te *Arnhem*, bij *C. A. THIEME*, Boekdrukker.